

Kalaallit Nunaata Imermut Oqimaaloquttamut Isumaqatigiissummut atatillugu Kalaallit Nunaata nunap immikkoortuatut tunuarsimaarfigineqarneranik Namminersorlutik Oqartussat atorunnaarsitsinissaat pillugu Inatsisartuni aalajangiiffigisassatut siunnersuut (Suliffeqarnermut, Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalakkersuisumit saqqummiunneqartoq)

Pillugu

Eqqissisimatitsinermut Avatangiisinullu Ataatsimiititaliap

siunnersuutip aappassaanneerreqarnerani

ISUMALIUTISSIISUTAA

Suliarinninnermi ataatsimiititaliaq ukuninnga inuttaqarpoq:

Inatsisartunut ilaasortaq Doris Jakobsen Jensen, Siumut, siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Sofia Geisler, Inuit Ataqatigiit, siulittaasup tullia
Inatsisartunut ilaasortaq Erik Jensen, Siumut (sinniisussaq)
Inatsisartunut ilaasortaq Justus Hansen, Demokraatit
Inatsisartunut ilaasortaq Mikivsuk Thomassen, Inuit Ataqatigiit

Siunnersuutip ulloq 15. Oktober 2020 siullermeerneqareernerata kingorna siunnersuut ataatsimiititaliamit suliarineqarpoq

1. Siunnersuutip imarisaa siunertaalu

Kalaallit Nunaata sineriaani atuuttup, Kalaallit Nunaannut 2012-miilli atuussimasup atorunnaarsinneqarnerani erngup oqimaaloquttatut atorneqartartup Kalaallit Nunaanni atuutilersinneqarnissaanut siunnersuut tunngassuteqarpoq. Imermut oqimaaloquttatut isumaqatigiissutip umiarsuarni imermik oqimaaluttatut atuinermi suleriaaseq qulakkeerneqartarpoq. Atuutilersitsinerup taassuma Kalaallit Nunaata imartaani uumasut ajoqutaalersinnaasut eqqunneqarnissaat siaruannissaallu pinaveersaartissavaa. Isumaqatigiissummi arlalinnik Imaani avatangiisit illersorneqarnissaat pillugu Inatsisartut inatsisaat 2017-meersumut ilanngunneqarsimasunik maleruagassaqarpoq. Imeq oqimaaloquttatut atorneqartoq aamma kinnerit ujarannguunerit pillugit aalajangersakkat 1. August 2020 atuutilersinneqarput, taamaaliornikkut malittarisassanut nutaanut suliffeqarfiit naleqqussarsinnaaqullugit.

2. Siunnersuutip inatsisartunit siullermeerneqarnera

Siunnersuut siullermeerlugu oqallisigineqarami annertuumik tapersorsorneqarpoq. Taamaattorli apeqqutigineqarpoq inatsisip malinneqarneranut kiisalu erngup oqimaaloquttatut atorineqartup imartatsinnut kuutsinneqannginnissaanut qanoq ililluni nakkutilliinissamut periarfissaqassanersoq. Taamatuttaarlu Nunatsinni Pinngortitaleriffiup siorngatigut uumasunik akornngutaasunik aamma imermik oqimaaluttatut atorineqartumik suliaqarsimasup suleqatigineqarnissaa eqqartorneqarpoq.

3. Tusarniaanermi akissutit

Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuummut atatillugu Naalakkersuisut tusarniaasimasut ataatsimiititaliamit paasineqarpoq. Tamanna Naalakkersuisut pisortatigoortumik pisussaaffiginnilaat. Tamannalu tunngavigalugu aallaqqaasiullugu Naalakkersuisut sulinerminni siunnersuummi matumani Inatsisartunut pitsaasumik tunngavissarnissaq qulakkeerniarsimammassuk ataatsimiititaliamit naammagisimaarlugu oqaatigineqassaaq.

Ataatsimiititaliap siunnersuummik matuminnga suliaqarnerminut atatillugu Naalakkersuisut nittartagaanni tusarniaanermut akissuteqaatit assilineqarneri pissarsiarisimavaat. Inatsisissatut siunnersuutitut ilusissatut piunasaqaatini tusarniaanermi akissutit pillugit suleriuseq nalinginnaasooq tassaavoq, Naalakkersuisunit inatsisissatut siunnersuutitut tamakku ilanngunneqartarneri. Taamaattorli pissarsiarineqareersimatillugit aalajangiiffigisassatut siunnersuutitut tamakku ilanngunneqartarnissaat ataatsimiititaliamit Naalakkersuisunit kajumissaarutigineqassaaq.

Tusarniaaneri akissuteqaatini Arktisk Kommandop akissuteqaataa ataatsimiititaliamit immikkut maluginiarneqarpoq, tassani ilisimatitsissutigineqarluni:

”Arktisk Kommandop immikkoortortai inatsimmi imaluunniit Nalunaarummi ilaatinneqanngitsut Arktisk Kommando-mit maluginiarneqarpoq. (all. imeq oqimaaloqutaq pillugu isumaqatigiissut imm. 3 – atuuffia) taamaalillunilu umiarsuit allat inatsimmik atuutsitsinersut nakkutigisussaanagit.”

Tusarniaanermi akissutit ataatsimiititaliamit ima paasineqarsimaneri ataatsimiititaliamit oqaatigissallugu kissaatigineqarpoq, Arktis Kommando-p umiarsuaatai Inatsimmi Nalunaarummiluunniit ilaatinneqanngitsut.

Tusarniaanermut akissutit ilanngullugu ataatsimiititaliamit paasineqarpoq Arktisk Kommando kalaallit nunaata imartaani avatangiisinut inatsisit tunngavigalugit nakkutilliinissamut pisussaaffeqartoq¹.

¹ § 49. Imm. 2. Issittumi Sakkutooqarfik aamma politiit Inatsisartut inatsisaanni aalajangersakkat aammalu taanna naapertorlugu maleruagassat aalajangersarneqartut malinneqarnerat nakkutigisavaat.

Pissutsit taaneqartut ataani itinerusumik ataatsimiititaliamit sammineqarput.

4. Siunnersuutip ataatsimiititaliamit suliarineqarnera

Imermut oqimaaloquttamut isumaqatigiissut atuutilerpat kalaallit nunaata imartaani avatangiisunut inatsisimi § 4 imm. 10.² oqaatigineqartut tamanna kalaallit nunaata imartaani atuutissaaq. Paasinarnerusumik oqaatigalugu sinerissap qanittuani kalaallit nunaata sineriaata imartaani 3 s¸mil tikillugu.

1993 1. januarimiilli Kalaallit Nunaat 3 s¸mil tikillugu sinerissami akuersissuteqarsimavoq. 3 s¸milimiit 200 s¸mil tikillugu imartatsinni aningaasarsiorfigiuminartumi Danmark sinerissap imartaata avatangiisaanut akisussaalluni.

4.1. Inatsisip atuutsinneqarneranut nakkutillineq

Siunnersuutip siullermeerneqarnerani inatsisit qanoq nakkutigineqarsinnaanerusoq eqqartorneqarpoq. Tamanna tunngavigalugu imartatta illersorneqarnissaa pillugu inatsimmi § 49 ataatsimiititaliamit innersuutissallugu tunngavissaqartinneqarpoq.³

Tassani takuneqarsinnaavoq Arktis Kommando aamma Politiit inatsisip malinneqarnera qulakkiissagaat. Tamatumunngalu ilanngullugu umiarsuarnik nakkutilliinissamut periarfissaqarput aammalu Naalakkersuisut inatsisip malinneqarnissaa pillugu aalajangersakkanik suliaqarsinnaallutik. Pissusissamisuumngitsumik erngup oqimaaloquttap maangaanaq kuutsinneqannginnissaa pillugu aalajangersakkat naammattumik qulakkeerneqartut ataatsimiititaliamit paasineqarpoq.

² § 4. Imm. 10. Inatsisartut inatsisaanni matumani "nunap imartaa" tassaatinneqarpoq, nunap imartaa timerleg, tunngaviusumik killeqarfiup nunamut sammisortaani imartat ilanngullugit, kiisalu imartaq avalleq tunngaviusumik killeqarfiup imaanut sammisortaani imartat, tunngaviusumik killeqarfimmit 3 s¸milit tikillugit avasissusillit ilanngullugit.

³ § 49. Inatsisartut inatsisaanni aalajangersakkat aammalu taanna naapertorlugu maleruagassat aalajangersarneqarsimasut malinneqarnerisa nakkutigineqarnera pillugu maleruagassanik Naalakkersuisut aalajangersaasinnaapput.

Imm. 2. Issittumi Sakkutooqarfik aamma politiit Inatsisartut inatsisaanni aalajangersakkat aammalu taanna naapertorlugu maleruagassat aalajangersarneqartut malinneqarnerat nakkutigissavaat.

Imm. 3. Oqartussaasut imm. 1-imi aamma 2-imi taaneqartut kinaassutsimut uppersaammik pissusissamisoortumik takutitsinikkut, eqqartuussivimmi aalajangiinertaqanngitsumik umiarsuarnik taassumalu allagartaannik misissuisinnaapput, kiisalu Inatsisartut inatsisaata aammalu taanna malillugu maleruagassat aalajangersarneqartut malinneqarnerat misissorniarlugu misissugassanik tiguisinnaallutik. Misissuineq umiarsuup pisariaqanngitsumik kinguaattoorneranik imaluunniit pisariaqanngitsumik aningaasartuuteqarneranik kinguneqassanngilaq.

Imm. 4. Imm. 3 malillugu misissuinerni oqartussat imm. 1-imi aamma 2-mi taaneqartut uppersaataissanik assiliisinnaapput, assileeqqiisinnaapput tiguisinnaallutilluunniit, kiisalu pigisanik allanik akeqanngitsumik tiguisinnaapput. Pigisanut tiguneqartunut uppersaata tunniunneqassaaq

4.2. Nunatsinni Pinngortitaleriffiup annertusisamik suleqatigineqarnera

Nunatsinni Pinngortitaleriffiup aamma Århus Universitetip, taakkununga ilanngullugu DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi qanoq ilillugit annertunerusumik suleqatigineqarsinnaaneri ilanngullugit siunnersuutip siullermeerneqarnerani eqqartorneqarput. Tamatumunnga tunngatillugu Nalunaarummut ataatsimiititaliaq innersuussissaaq: *“Labradorip imartaani kalaallit nunaannut qanittumi aamma kitaata imartaata kujataata kangiani kulbrintit nikerarnerat pillugu siunertalimmik avatangiisinut siunniutinik misissuineq”* Kalaallit Nunaanni pinngortitaleriffimmit aamma DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi-mi ilisimatusartunit suliarineqarsimasoq.

Tassani takuneqarsinnaavoq imeq umiarsuarnit oqimaaloquttatut atorpeqartoq (makittarissaatitut) uumasut nunatta imartaani uumasuunngitsunit uumasoqassutsimut immikkut ulorianartorsiortitsinermik ajornartorsiutaasinnaasoq. Taamaattorli atuarlugu toqqissiallannarpoq issittup imartaa tassa, at imaani immikkoortoq uumasunik uumasoqassutsimut ulorianartorsiortitsisinnaasunik sunnerneqannginnerpaajusoq. Uumasut imartatta uumasuinit ulorianataasinnaasut takussuunnissaat pakkersimaarniarlugu nalunaarummi ima allassimasoqarpoq:

”Erngup oqimaaloqutarineqartup kuutsinneqarnissaanut killilersuinissamut atortussaqqarpoq, ima paasillugu, nunat tamat akornanni Imermut Oqimaaloquttamut Isumaqatigiissutip atuutilersinneqarneratigut umiarsuit imermik oqimaaloqutaannik taarsiisarnermi nalimmassaasarnermilu nakkutilliinermi suliarinnittarnermilu killilersuisoqarsinnaalluni. Nunat tamat akornanni umiartortut kattuffiata (IMO) isumaqatigiissut tamanna akuerisimavaa piumasaralugulu umiarsuit erngup oqimaaloquttap suliarineqartarnerani pilersaarut maleqqissaarneqassasoq aammalu siunissami erngup oqimaaloqutarineqartup salinneqartarnissaa pillugu atortussanik ikkussuissasut, taamaaliornikkut imeq oqimaaloqutarineqartoq imaanut kuutsinneqannginnermi (IMO 1998).⁴

Taamaattumik siunnersuutip imarisaa siunertaalu ataatsimiititaliamit annertuumik nuannaarutigineqarpoq. Piffissami matumani Kalaallit Nunaanni pinngortitaleriffiup akuliunneqarnissaa ataatsimiititaliamit pisariaqartutut isigineqanngilaq.

5. Siunnersuutip aningaasatigut kingunerisassai.

Aalajangiiffigisassatut siunnersuutip piviusunngortinneqarnerani aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassat siunnersuutip tunngavilersorneqarnerani ilanngunneqartussaaneri Inatsisartut suleriaasianni § 33-mi allassimavoq.

⁴ En strategisk miljøvurdering af kulbrinteaktiviteter i den grønlandske sektor af Labradorhavet og den sydøstlige del af Davis Stræde, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 2012, s. 137 (kalaallisut pigineqanngilaq)

Tamatumunnga naleqquttumik siunnersuutip piviusunnngortinneqarnerani aningaasatigut kingunissaritinneqartut ilanngunneqarsimanerat ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq, tassa pisortanut inuusutissarsiortunullu aningaasatigut kingunissaritinneqartut killeqartut. Ilaatigut tamatumunnga pissutaavoq erngup oqimaaloqutarineqartup suliarineqartarnera pillugu aalajangersakkani umiarsuit kalaallit nunaata sineriaani angalasartut kisimik pineqanngimmata, kisiannili aamma aalajangersakkat atuutilernissaannut ukiut pingasut sioqqullugu tamanna imartatta illersorneqarnissaa pillugu Inatsisartut inatsisissaq aqqutigalugu ilimasaarutigineqareersimmata.

Tamanna tunngavigalugu ataatsimiititaliamit isiginiaqquneqarpoq UPA 2017-mi aalajangiiffigisassatut siunnersuut Imm. 136. Tassani Naalackersuisut oqaatigaat imermik oqimaaloquttat pillugit pilersaarutip suliarineqarnissaanut akuersissutigineqarnissaanullu naatsorsuutigineqartoq umiarsuarmut ataatsimut ataasiartumik aningaasartuutaassasoq 45.000 kr. Tamatumunnga atatillugu Naalackersuisunit naatsorsuutigineqarpoq umiarsuarmut ataatsimut ingerlatsinermut aningaasartuutaasartut ukiumut 10.000 kr-nik ikileriarnissaat. Pissutsit taakku siunissami atuutiinnarnissaat ataatsimiititaliamit naatsorsuutigineqarpoq.

6. Ataatsimiititaliap inassuteqaataa

Ataatsimiititaliap isumaqatigiittup matumuuna siunnersuut akuersissutigineqassasoq inassutigaa.

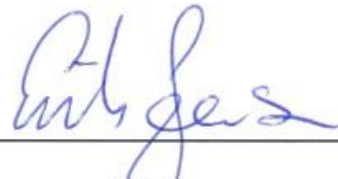
Taamatut oqaaseqarluni isumaliutissiissummilu allassimasutut paasinnilluni matumuna siunnersuut ataatsimiititaliamit aappassaanniigassanngortinneqarpoq.

Doris Jakobsen Jensen
Siulittaasoq

Sofia Geisler
Siulittaasup tullia

Erik Jensen

Mikivuk Thomassen

Simigaq Heilmann